

mens niets
mode oor-
vacht een
zouden we
erachtens
like wijze,
teederheid
les, zonder
ie het wild
zija mocht,
ensacht en
voor, om
niet in de
de Synode
blijven, en
nstorming
nornaamste
nemen het
onzerzijds
ongevallige
vermijden,
as blad op
k komende
te oefenen.
en politieke
de over-
ame kracht
e uit Gods
de bloei-
onder de
gemaakt.
eenten.
de kerken
nschen dan
d, waardoor
oebel zou
gd, dat de
doodstraf
en opgeno-
ge komt,
gegaan, al
bereiken,
dit geding
gen is het
geleerden
tot onder-
rede, die
te Rotter-
dere plaat-
er theolo-
opzichte
ben we uit
nd, om de
p dit punt,
dat tus-
voorberei-
strefrecht,
die alleen
of, althans
d worden.
van Prof.
luit komt,
de quaeste
sche crimi-
o staat als
nde, na de
ju,
if, hier te
te zijde en
gehouden,
weer aller-
voor haar
gebied in
er op, dat
msterdam,
Commercie
urme vóór
én en
eerde kerk
e instituten
zgersgraat,
erkstraat.
n Amster-
de meest
de kerken
an hoogen
liging naar
filing om
en; door
igen; door
n in één
et kerken
samenwer-
t, ook tot
als insti-
s lang de
voor jaar
om deze
preken, en
msel eens
ing koms
n op dezen
vooral in
r over de
wel reger-
en han-
schieer een
om te be-
strooming
saam zou
kerkfor-

matie was dit uiterst moeilijk. Zij toch bezat haar zuiverder leven reeds sinds meer dan een halve eeuw, terwijl de kerk B eerst sinds tien jaren tot zuiverder constitutering van haar kerkelijk leven gekomen was.
Nu vergoot uiteraard wat een halve eeuw oud is, niet zoo gemakkelijk meer.
Had dan ook geen broederzin en vroed beleid beide zijde voorgezet, zoo mag wel voor vast aangenomen, dat te Amsterdam de vereeniging nooit slagen zou.
Maar levert het leven van een groote kerk veel moeilijkheden op, het heeft aan de andere zijde ook dit voordeel, dat de zaken er zeer formeel, steeds in deftigen vorm, alleen schriftelijk worden afgedaan.
En dit nu droeg er toe bij, om elke bitterheid te weren, overhaasting af te wipen, en aan de overwegingen haar vrijen loop te laten.
Commissie na commissie, en kerkeraad na kerkeraad heeft daardoor gelegenheid gehad, om rijpelijk, om vrijelijk elk punt van bezwaar te formuleeren, te wikken en te wegen, en er over te besluiten.
En thans mag met ingenomenheid worden geconstitueerd, dat de onderhandelingen zóóver zijn voortgeschreden, dat beide kerkeraaden reeds gezegd kunnen worden definitief tot de vereeniging besloten te hebben.
Er is nog slechts een enkel punt waarover zeker verschil bestaat, de vraag namelijk of de verzorging der armen op deze of gene wijze tot effect zal komen.
Maar ieder gevoelt terstond, dat is geen punt waarop men dood blijft, als er zoo hoog en zoo heilig belang op het spel staat.
Voor zulk een punt kan altoos de nodige speelruimte gelaten worden.
Dat vindt zich.
En nu zullen er zeer zeker bij de uitvoering nog heel wat regelingen te maken zijn, eer men gereed is en de scheidsmuur kan worden afgebroken, maar dit neemt niet weg, dat men nu reeds in de stille verwachting mag verkeeren, dat eerlang ook te Amsterdam de Gereformeerde Kerk *in en over de wereld*, niet alleen voor God, maar ook voor het oog der menschen staad zal.
Gereformeerde prediking.
TWEDE REEKS.
XVI.
Is het plicht onderscheidenlijk te prediken, dan dringt zich uiteraard onderscheiding naar den geestelijken staat der hoorders op den voorgond, maar dan dient juist op dit punt bij den Dienaar des Woords ook een volkomen helder inzicht te bestaan.
Wat dunkt u nu? Kan men iemand manen en dringen om iets te doen, waarbij hij geheel *lijdelijk* is, waar hij niets heegeaamd af of toe kan doen, dat hem als het komt, overkomt zonder dat hij het weet, en waartoe hij niet alleen niet mede kan werken, doch waartegen hij, voor zooveel aan hem hangt, eigenlijk niet anders doen kan dan tegenstreven en tegenwerken?
En is het nu te kraas gesproken, als we zeggen, dat het zoo metterdaad met de wedergeboorte staat? Wedergeboorte hier, wel te verstaan, opgevat als het eerste ontsteken in ons van de vonk des nieuwen levens.
Is niet de mensch, die deze genade nog niet ontving, dood in de zonde en in de misdaden; is hij niet onmachtig tot eenig zaligmakend goed en geniet tot alle kwaad; ligt hij niet midden in de dood; en kan dan een doode zelf ten leven komen? Zal iemand ook een doode gaan vermanen, om toch snel ten leve te komen?
Natuurlijk niet.
Alzoo staat vast, dat iemand die nog dood is, er zelf niets, wat dan ook aan doen kan om ten leven te komen.
Want of ge al zegt: Ge kuat u zelveu het leven wel niet geven, maar ge kunt er toch om bidden, om smeeken, om roepen, wat voor begrip is dat van het gebed?
Een die geneigd is tot alle kwaad, dood in zich zelf is, en die dan zal gaan bidden om het goede?
Dat kan immers niet.
En stel al dat ge er zoo iemand toe brengt, om zulk een gebed te stamelen, zal dat dan een gebed in Jezus' naam zijn? En ook wat ter wereld zal zulk een gebed dan toebrengen tot zijn levendmaking?
Ons volk heeft dat dan ook altoos zeer wel gevoeld, en pleegt daarom onveranderlijk op al zulk vermaan te antwoorden: »Mijn lieve leeraar, het heeft alles niet of ge mij dat al zegt. Als God mij hegenadigen wil, zal Hij het doen zonder mij. Zelf kan ik er niets aan af of toe doen. Mij voegt alleen lijdelijk wachten tot de Heere komt. Of Hij komen zal, weet ik niet. Dat kan ik eerst zeggen, als Hij gekomen is.»
Dat lijdelijkheidstelsel is voor vele predikers de plaag van hun leven, de cauchou die al hun dringen krachteloos maakt.
Wat toch zullen ze er tegen brengen? Wat die lijdelijke lieden zeggen is niets dan de uitwerking van onze belijdenis. *Als* er leven is, ja dan kunt ge verder en verder komen; maar als er nog niets is dan *de dood*, cilieve wat wilt ge ten leven dan met uw prediking uitwerken?
Hierin school dan ook alle eeuwen door de kracht van de Arminianen. Om aan dat gevoel van moedelootheid te ontkomen, loochenden zij den dood des zondaars. Hij lag wel van zichzelf, Hij kon zichzelf, zonder de geaude, wel niet redden. Maar hij kon dan toch hooren. Hij kon bewerkt met voorbereidende genade. En ook in de eerste daad van wedergeboorte was de zondaar wel ten deele lijdelijk, maar toch ten deele zelf medewerker.
Nu doet een Gereformeerde prediker wel zijn best, om *niet* Arminiaansch te zijn; maar om toch iets te vorderen, loopt hij telkens vlak langs den waterkant, en plooit

zich in woorden, die op het kantje van Arminiaansch af, geen den misten vat op zijn lijdelijke hoorders hebben.
»De Dominee kan dat alles wel zeggen, maar een mensch die nog dood is, kan uit zichzelf niets doen om ten leven te komen». Zou blijft altoos de lijdelijke hoorder het Gereformeerde beginsel van de algehele verdorvenheid onzer natuur en van de absolute daad Gods in het verwekken ten leven verdedigen, en de prediker konit in de valsche positie om er of het zwijgen toe te moeten doen, of vlak op den kant van de Arminiaasche wateren te moeten gaan loopen.
Dit toch staat onbetwistbaar vast, dat het juist onze Gereformeerde belijdenis is, die met het liggen midden in de dood van elk onwedergeboren zondaar volten ernst maakt, en diensovolgens de algehele verdorvenheid onzer natuur heeft geleerd. En anderzijds dat het juist onze Gereformeerde belijdenis is, die de eerste daad van wedergeboorte geheel, volstrekt en uitsluitend aan den Heiligen Geest toeschrijft.
En dit zoo zijnde, is het klaar als de dag, dat geen hunderd predikers saam op één enkelen nog dooden zondaar ooit dit bewerken kunnen, dat hij zichzelf uit zijn dood keere tot het leven.
Het gevolg is dan ook dat hoe meer men zulk een lijdelijkheid bestrijdt, ze te vaster zitten gaat.
Het is onze belijdenis zelve, waar rechtstreeks deze lijdelijkheid uit voortvloeit.
En zoo voorgeseld, is er tegen deze lijdelijkheid dan ook niets, niets hoegenaamds in te brengen.
Want wel heeft men in de eerste helft der vorige eeuw zekeren uitweg gezocht, maar een uitweg, die nergens heenleidt.
Men wees, dan op vierderlei: 1°, er is ook in den zondaar nog zeker vermogen, om althans ten deele de waarheid toe te stemmen; 2°, al is het niet de zaligmakende toch de historische kennis der waarheid kan iemand worden toegebracht; 3°, ook al leidt de prediking bij dezulken niet ten leven, ze ontdekt toch dat ze niet te verontschuldigen zijn; en 4°, ook al haat het niet, de last Gods moet hun toch worden aangezegd, al ware het tot verharding en verstokking.
Zoo bleef het een »ernstige aanbidding», ook al bleef vaststaan, dat ze ter zaligheid niets vermocht.
Nu geven we elk dezer vier punten toe.
Zeer gewisselijk kan men ook een nog dooden zondaar tot zekere onvoldaanheid met zichzelf, ja, zelfs tot zekere berouw, en tot zekere droefheid der ziel brengen. Maar als goed-Gereformeerden vragen we u weder: Kan zulk een droefheid, die in den nog dooden zondaar, nooit droefheid naar God is, er ooit iets toe bijdragen, om hem uit den dood in het leven te doen overgaan? Denk aan Esau. Denk aan Judas!
Historische kennis is zeer zeker aan den nog dooden zondaar aan te brengen, en zelfs is het de profijtelijke regel, dat dit aldus geschiede. Maar onze wedervraag luidt: Heeft historische kennis zonder meer ooit eenige kracht om uit den dood in het leven te doen overgaan?
Ook aan wie nog geen oer ontving om te hooren, moet de waarheid gepredikt, opdat hij niet te verontschuldigen zou zijn. Volkomen waar. Edoch, als u alle verontschuldiging ontomen wordt, en ge voor uw eigen daad geheel zelf verantwoordelijk wordt gesteld, is daarmee de kloof overbrugd, die van dien dood het leven afscheidt?
En ook geven we het in de vierde plaats toe, dat de Waarheid Gods gepredikt moet worden, ook al prikkel ze tot spot en al leidt ze tot verstokking van het hart. Het Evangelie moet tweërlei, een reuk des levens ten leven, maar ook een reuk des doods ten doode zijn. De Christus is nu eenmaal gezet tot een opstanding, maar ook tot een val voor velen.
Ook daar dingen we niets op af.
En een prediker die daarom zwijgen ging, zou geen Dienaar zijns Heeren zijn. Hij moge bedenken, dat de paalen niet voor de zwijnen zijn te werpen, en dat het heilige niet aan de hondkens mag worden gegeven. Maar de prediking van den Christus als zoodanig mag niet verzwegen worden. Denk slechts aan de Zending.
Maar ook hier vragen we: Wat heeft dat nu gemeen met de vraag, of ge een dooden door uw prediking kunt levend maken?
En dit nu is de reden, waarom wij deze lijdelijkheid nooit bestrijden door er tegen in te gaan, maar juist door haar als volkomen rechtmatig te erkennen, zonder er ook maar iets op af te dingen.
Het eenige punt, waarop we in dezen maar der lijdelijkheid een wigge drijven, is bij de vraag, of die eerste daad der wedergeboorte niet misschien reeds heeft plaats gehad, zodat wie zich nog dood waant, metterdaad in den wortel van zijn hart, dank zij het ingestrooide zaad Gods, reeds leeft.
Onthouding.
VI.
Er zijn ook andere redenen, die meer dan één beweging, het gebruik van tabak, prikkelend vocht en zooveel meer na te laten, zoo b.v., dat hun trek er naar niet zeer sterk en het genot ervan te duur is.
De trek is bij den één lang niet zoo sterk als bij den ander. Er zijn tal van volwassen mannen, die ter wereld niet begripen wat er aan het rooken aan is; van het Schiedamsche vocht hebben tal van personen een afkeer; en wij is zoo weinig een algemeen gewenschte drank, dat velen er niet naar talen.
Deze onthouding, hoewel zeer uitgebreid van omvang, meer nog bij het vrouwelijk dan bij het mannelijk geslacht, telt men echter gemeenlijk niet mede. Voor onthouding rekent men alleen wat strijd kost om het te laten.
Welnu, die strijd bestaat wel terdege, waar men van alle deze dingen afstiet omdat ze te duur zijn; er wel trek, soms sterker trek naar heeft, maar gevoelt dat het niet kan, dat er de middelen voor ontbreken, en dat uit dien hoofde de lust en de zin weerstaan moeten worden.
Deze strijd heeft drie vormen, die in graad van zedelijke waardij verschillen.
De eerste is daar aanwezig, waar feitelijk alle middelen ontbreken. Om dan toch zijn lust te volgen, zou men moeten borgen of schulden moeten maken, en wie hieraan weerstand biedt, staat natuurlijk hooger dan wie er voor bezwijkt.
De tweede graad is dan uitkomend, als men het wel zou kunnen betalen, maar op beding dat men allerlei andere dingen die noodiger zijn, niet koopt.
Goede voeding, ordentelijke kleding, zedelijke ligging gaat vóór genot.
Daarom is er schuld, zoodra men het geld, dat voor die ernstiger behoeften noodig is aanwezig is, daaraan onttremt en besteedt voor wat strikt genomen niet noodzakelijk is.
Groter nog wordt die schuld, als men vrouw en kinderen het noodige onthoudt om aan zijn kleine lusten te kunnen voldoen.
Die schuld niet over zich te halen, is een onthouding die we als volstrekt plichtmatig loven.
In edelen zin daarentegen komt de zedelijke zelfbeheersching dan eerst uit, als men de gelden, die men anders voor zulke kleine lusten kon uitgeven, besteedt voor geestelijke voeding, goede lectuur en wat dies meer zij, voor zich en voor de zijnen. Waar omgekeerd de man aan zijn lusten vierookt, ook al blijft hij matig, en de geestelijke verheffing en veredeling van zijn gezin, uit gebrek aan geld verwaarloosd, is stellig niet zoo geringe zonde aanwezig.
En zoo opklimmende, komen we ten laatste tot een nog hooger graad, maar toch niet zoo hoog, of elk Christen moest zich dien graad als regel voorschrijven, een graad die dan bereikt wordt, als men zich van allerlei kleine genietelijkheden onthoudt om te kunnen zorgen voor de zake des Heeren en voor zijn armen.
Vooraf hierin ligt voor de zake des Heeren nog een goudmijn.
Nog altoos toch zijn er nog heel wat goede en overigens vrome lieden, die denken: »Voor God zijn de overschietende brokken. Voor de zake des Heeren geef ik alleen wat er overblijft.«
Ze zetten dan op hun budget eerst wat zij zelve persoonlijk noodig hebben; dan wat er voor hun gezin afmoet; en als er dan nog iets overblijft, dan is dat om *weg te geven*. En niet zelden slaan dan zelfs zeer goedge menschen hun eigen behoeften en die van hun gezin zoo hoog aan, dat er om wel te doen, weinig meer dan een zeer zeer klein sommetje overschiet.
En wat dat kleine sommetje doet men dan mee als er geveega moet worden, maar zelfs dan nog, o, zoo dikwijls mees omdat men het fatsoenshalve niet laten kan, dan uit liefdedrang des harten.
Natuurlijk heeft men dan zijn loon weg. Is er nu daarentegen iemand, die op zijn budget eerst zet, wat er voor God afmoet, dan wat zijn gezin eischt, en nu merkt, ja, op die manier blijft er voor mijn rooken of voor een glas wijn niet over, en het *er dan ook niet voor uitgeeft* dan staan we hier voor een zedelijke onthouding, die we zeer hoog aanslaan.
Ja, we gaan verder.
Als de nood aan den man komt, en er voor de zake Gods of voor de armen meer geld noodig is, dan heeft men volle zedelijk recht om tot een ieder te gaan, die nog geld blijkt te hebben, om te rooken en een glas wijn te drinken, en zich al zulke kleine genietelijkheden te veroorloven, en tot hem te zeggen: Lieve broeder, zal er aan moeten. Voor 's Heeren zaak is het noodig.
In elk geval, heeft iemand, die nog geld voor zulke dingen uit kan geven, geen recht om afwijzend te beschikken op een aanvrage voor 's Heeren zaak in zijn levenskring.
Ook bij deze onthouding echter, die we zeer hoog stellen, zij men op zijn hoede tegen overdrijving.
Geleid door het motief van deze soort onthouding, zou men toch al spoedig aldus kunnen redeneeren: Voor de zake des Heeren is altoos geld noodig, is er nooit genoeg geld. Laat dus onovervuld een iegelijk alle geld dat hij dusver verrookt of verdrinkt, voor de zake des Heeren afstaan, dan winnen we op hetzelfde oogeblik voor allerlei heilige doeleinden miljoenen en miljoenen.
Vat ge intusschen de zaak zoo op, dan spreekt het vanzelf, dat dit beginsel veel verder strekt, en zich volstrekt niet tot rooken en drinken bepaalt.
Ge kunt u zelve en uw gezin met boom en stokvisch terdege substantieel voeden op ongelooft weinig geld. Al het meerdere dat ge voor voeding uitgeeft, is dus tot op zekere hoogte niet stipt noodig. Ge kunt er desnoods butten. Ge zult er niet van sterven als ge het niet hebt. Spaar dus al dat overige geld uit, en ge wilt voor de zaak des Heeren miljoenen en miljoenen.
Ge kunt uzelve en uw gezin zeer wel de schaantheit dekken en tegen koude beschutten door een grove, goedkope kleding, liefst met kleedingstukken, gelijk men vroeger droeg, die tien jaren meegaan. Ge kunt slapen op een mat of bits in plaats van op een bed, en u 's nachts dekken met het kleed dat ge overdag draagt. Dat zou enorme sommen uitsparen, en nogmaals zouden er miljoenen en miljoenen in de kas van het heilige vloeien.
En boyenal, ge kunt uw woning beperken, ge kunt uw meubelen inruimen, uw tapijten afschaffen, uw overgondingen afnemen, en u zelf en uw gezin doen luizen, zooda men het in de Middeleeuwen deed, tussehen vier

lale wanden, met een tafel en wat banken vast langs den wand. De besparing zou ongelooft groot wezen.
Kondt ge nu daarbij ook uw dienstpersoneel afschaffen, wat dan best kon, omdat schier alle huissarheid zou vervallen, dan zou bijna heel uw inkomen aan de zake Gods kunnen gewijd zijn, en de toestand zou deze worden, dat ge met uw geld voor kerkbouw enz. geen weg wist, en dat omgekeerd heel uw maatschappelijk leven veranderd was in het leven van het klooster.
Nu is hiermede niet gezegd, dat we geen gevaar zien in de weelde der maaltijden, der kleeding, der meubelen enz., die thans zoo ongelooft sommen verslindt. Integendeel we gelooven, dat een *anti-welvederering* een zeer nuttige propaganda zou kunnen drijven, want weelde verslapt, breekt de energie, en is een verzoeking tot veel zonde.
We wijzen op de gestelde consequentie alleen om duidelijk te doen uitkomen, hoe deze soort onthouding, als ze zich alleen op tabak en wijn richt, *beginneloos en eerszijdig* is, en krachten haar beginsel zich moet richten op alle uitgaven die de pekken van het volstrekt noodige te buiten gaan.
Stelt men nu de vraag, of het dit is wat God van ons wil. D. w. z. of we om Gode te gehoorzamen, den regel moeten volgen, om van het ons toevertrouwde geld alleen datgene voor onszelve en ons gezin te besteden, wat apt noodig is om den mond open te houden, om ons te verwarmen en te wonen, en *al het overige* voor de zaak des Heeren te geven, dan antwoordt de Heilige Schrift hierop stellig ontkennend.
Als het noodig is, ja dan moet natuurlijk voor de zake des Heeren geen offer ons te groot zijn, en laf, beginneloos handelt, wie kan aanzien, dat zijn school met den Bijbel gesloten werd, terwijl hij en de zijnen nog zeer wel allerlei konden uitsparen.
Als het moet, dan moet alle genot ontegeld en wordt alleen het vervullen van onze noodduft geoorloofd.
Maar staat de zaak zoo niet, dan leer Gods Woord ons, dat naar ieders rang en stand, naar de gelegenheden zijn, en naar de middelen u toevloeden, een gebruik van het goed der aarde, mits het geen botveren aan verkeerd ludel wordt, geoorloofd is. Ja, reeds de natuur zelve leert ons dat.
Gold toch de regel van algehele onthouding van al wat niet broodnodig is, waarom zou de aarde dan nog iets meer dan wat brood voortbrengen, met wat wol en vlas voor onze kleeding?
Reeds het feit zelf, dat God als Schepper ons al die andere edele gewassen en planten uit de aarde liet voortkomen en ze onderhoudt, verraadt een geheel andere levensorde, die in de leer der algemeene genade tegen de kloostertheorie wordt overgesteld.
Onze conclusie is derhalve, dat we het loven indien onthouding, niet alleen van tabak en drank, maar in het algemeen van het niet broodnodige, voortkomt uit den drag, om de schulden van de zaak des Heeren te helpen delgen, en omgekeerd het ten zwaarte wraken en afkeuren, als men de zake Gods van de overgeschoten brokken laat leven.
Maar ook dat we weigeren deswege deze onthoudingstheorie voor elk Christen verplicht te stellen. Eenzijdig omdat ze zich dan veel verder dan tot tabak en wijn zou moeten uitstreken; en anderzijds omdat de vraag waar het van God gewilde evenwicht ligt tussehen de uitgaven voor zijn zaak en de uitgaven ter eigen behoefte, niet naar een algemeen regel is te bepalen, maar door een iegelijk voor zich zelve in het bijzonder moet beantwoord worden, niet voor het oog der menschen, maar voor het aangezicht zijns Gods.
KUYPER.
Uit de Berg.
Over de zonde van het individualisme, leest men van de hand van Ds. Sikkel in *Hollands Kerkblad* het volgende:
De machtige beweging van het individualisme heeft in de bijna volmondige tyde eeuw ook onder ons haar tienduizenden verlagen.
Die beweging vindt men in ieders gevallen natuur. Losmaken van den band, waarmee de wil van God onzen wil bindt, — zoo begon Satan in zijn val, en zo begon de zonde in het paradijs. En in ieder een geheel op zichzelf, ieder op eigen gelegenheid, ieder weer zijn eigen gang gaande, — dat is immers het individualisme.
Niet de waarheid bestaat, volgens dit individualisme, maar slechts ieders *voorneming*. Geen *Heilich Christum*, maar slechts een *Jezus*; een *Heiland*, geen *Koning*. Geen *kerkt* voor de waarheid, geen *genas* geloof of ongelooft. Een ieder een verbeeld van zijn streven los van den ander; een gezin band van belijdenis zelfs niet geestverwanten; tot geen gezinlijk verplicht, vrij om te gaan en te komen voor heden, zonder band voor morgen; geen *gemeenschap*, geen *overleg*, geen *contract*, geen *aspraak*, geen *voorgangers*, geen *leiders*, geen *partijen*, geen *programma*, geen *organ*, geen *vaandel*, geen *leger*.
Los.
Maar hoe is dood?
Dood is wat uit zijn levensband valt.
De ziele dood zonder den band der *gemeenschap van God*; het lichaam dood zonder den band der *stiele*; de mensch *zelf dood* zonder den band met den *Christus* en zijne *gemeente*.
Dood is de bloot zonten de plant, de plant zonder den wortel, de wortel zonder de aarde.
Het individualisme is zelfverruijting, gelijk alle zieleverruijting is. Het individualisme is *zelfverruijting*, zij het ook weer op geheel andere wijze als het neo-nathustianisme. Het individualisme kent ten slotte geen *huwelij*, geen *gezin*, geen *genas*, geen *volk*, geen *kerk*. Het individualisme brengt uw ellende weer verder, uw ellende tot den dood, het vernietigt alle organisatie in het leven, in den arbeid, en maakt alle man weerloos; het breekt aller kracht door ieder op zichzelf te laten, en doet stralen in moedelootheid en wanhoop wegrinken; het maakt allen eigenwijs, waanwijs, om zelf over alles te beslissen, en het brengt eenzijdig het gekrakeit verstand, het verongelukke hart van velen tot krankzinnigheid en zelfmoord. Het individualisme maakt allen tot machtsloos, het veroorlooft voor een tyrans als Napoleon, het veroorlooft Rome's paus terug, om een schuilplaats; het brengt tot dwaas heerschappij als die in het negen

das heils wordt geduld; of wel het brengt weer den ketsen die slavernij; de slavernij in den arbeid; de slavernij in het vrije huwelij; de slavernij tegenover het kapitaal; de slavernij tegenover den staat; de slavernij tegenover allen en iedare, die tot kracht weten te komen boven de ontbonden en daarom weerloos menigte op ieder gebied van wetenschap en geloof, van arbeid en volksleven.
De oogen gaan dan ook alreewegen voor de ellende van het individualisme open. De werklieden, die de dupen werden der vernietiging van het arbeidsorganisatie, sluiten zich aan, en weerstaan dan de macht, die hen zou veeleven, in werktaliking en overleg. Heel de wereld door wordt in aanersluiting vernieuwing van kracht gezocht. Tegenover het individualisme stelt zich nu het socialisme, met den eisch, dat allen tot *gemeenschap* in den arbeid verplicht zullen worden. Over *Kamers van Arbeid*, waarin de arbeid en de arbeiders hun verband hebben, wordt geslacht en gesproken.
Al dreigt hierbij ook het gevaar, om andermaal in eigen strik te vallen, want een *willkeurige* verband in plaats van Gods ordinaie geacht wordt.
De belijdenis verkrijgt onder de geloofigen weer betekenis als *hand*; voor wat een *kerk* is, ontvinkt weer het vuur van den geestdrift in veler gemoed. De *persoonlijke* zegepraal op het individualisme in de beschouwing der genade. Het *kerkeverband* krijgt voorkeur boven de losheid van een eigen troepje. En de *insameling* schijnt als het versche brood den honger der vernietiging naar de openbaring van Christus' gemeente te prikkelken, terwijl het dwingen om apart te blijven, als een beschimelde korst aan sommige onvernuwde hard-slapenden in hun stelloosen individualistische kerklieken droom gelaten wordt.
Zoo is er onthouding aan den dood, waarmee nu reeds het individualisme de levensverleiding dreigde. Nog waard schier niet mede bewaard het individualisme niet wordt en tak uit ooms kringen gebannen. Nog werkt de oude zondeoem in velen en in velerlei na. Nog is de zandbinding niet op alle gebied gevonden en gelijfd, waarop wij ons Gereformeerde beginsel hebben te laten gelden.
Laat mij de *pers* eens tot voorbeeld nemen.
Gij hoordt van de modernen te Schiedam. Zij sluiten zich aan voor hun ongelooft; zij kiezen een voorganger en geven hem een onafhankelijk bestaan; zij zetten een gebouw en schrouwen niet daar opfers voor te brengen, opdat het niet door schuld bezwaer. Maar zij geven ook een blad uit. Met Januari beginnen ze. En in twee maanden heeft dat blad voor de modernen van Schiedam zoo Abonnés. Ze nemen *lijke* een abonnement voor hun rekening. *Vader* man en gewer'; zoo verstaan zij de kerkleus. En zoo heeft hun blaadje reeds meer Abonnés dan het getal der leden van den protestandenbond in hun kring bedraagt.
En wij? En gij?
Vatten de Gereformeerden het? *Telst* man een gewer. Jyeren zij voor te bladen, die hunne belijdenis bepleiten? Rekenen zij die bladen de *huw*? Weren zij die bladen van hun tegenpartij uit hun kring? Siennen ze allen uw pers? Vatten ze de koc bij de hoeren, om het publieke woord hunner belijdenis te verspreiden? Vindt zij hun huwelij, de geboorte hunner kinderen, het overlijden der hinnen, hun aanvraag om dienstbsten, de aanprijzing van hun handel of bedrijf in hun blaadje onder de advertenties bijeen? *Toucan* ze beest te hebben, dat ze *in public* belang hebben?
Men weet hoe sinds het vierde eeuw oer ook onze strijd ging tegen dezen boosen kanker. Maar vergeet niet, hij ligt in onze zondige natuur, hij ligt in den tijdgeest, hij ligt in onze volkstaad.
Alleen de saambinding des Heiligen Geestes in hier tegengif, om het gif uit te bannen.
KUYPER.

Officiële Berichten.
Mitverhorting uit het Kerkblad van 13 Maart 1896.
Koningsgeving.
De Kerkeraad der Gereformeerde kerk te Nijkerk op de Veluwe heeft in zijne vergadering van 3 Maart besloten:
1. Dat, indien voor eenige inrichting van onderwijz, barmhartigheid, of andere zaken ondersteuning begerd wordt uit de kerk te Nijkerk, alle collectanten zich minstens drie weken vooraf moeten te wenden tot den voorzitter van den Kerkeraad, Ds. A. Middelloop.
2. Dat, indien er termen zijn om die collecten aan te bevelen, de Kerkeraad de collectanten daarmee schriftelijk in kennis zal stellen.
Namens den Kerkeraad voornemend,
K. VAN DEN BEEK, Scriba.
Nijkerk op de Veluwe,
3 Maart 1896.
Militair Tehuis.
De kerkeraad der Gereformeerde kerk te Gouda A brengt ter kennis van de Miliciens, die in Gouda worden ingedeeld, dat allier, Peperstraat No. 86, een Militair Tehuis is oppgericht, dat hij dringend aanbeveelt. Ouders, voogden en kerkeraden gelieven van deze mededeeling nota te nemen.
Namens den Kerkeraad,
J. VAN OEL.
Gouda, 9 Maart 1896.
Vergadering der Classis Deventer, gehouden te Deventer 26 Februari 1896.
Naar toebertent nemen in het moderamen zitting Ds. Slager als praeses; Ds. Zijlman als scriba.
Het voorstel der deputaten in zake Concept-regeling vacature-gelden: Elke kerk betaalt aan den Classispredikant voor elken Zondag pOe. van het traktement, dat daar ter plaats voor eigen predikant wordt gegeven, plus de reiskosten. De vacature-gelden worden op de Classis-vergadering gestort en wordelijk onder de predikanten verdeeld. — wordt aangenomen.
Op voorstel der kerken A en B te Enschede spreekt de Classis de wenschelijkheid uit, dat de kerken een Zondag per jaar hare dienaren aistaan aan Gramau.
Naar aanleiding eener vraag van de kerk te Rijssen, wordt gearand, dat een lid die binnen de grenzen eener plaatselijke kerk woont, geen recht heeft zijne attestatie over te brengen naar een kerk binnen welke grenzen hij niet woont.
Alsnu komt in behandeling het voorstel der deputaten voor de zaken der Em. Pr. W. en W. Het voorstel van de kerk van Holtven de generale kas blijve gehandhaafd, maar met dien verstaan, dat voor het vrijwilligheidsstelsel in de plaats komt een stelsel van bepaalde ontslag over de gemeente, — wordt aangenomen.
Het voorstel van de curatoren der Theol. School, wordt besproken en aangenomen.
Algemeene Kas voor Emer. Pred., Pred. Wed. en Weezen.
Vergadering van Deputaten D. V. Utrecht, op Woensdag 15 Maart. Aanvang 12 1/2 ure. 9 Maart 1896.
H. BAWK, Secr.